

STVOŘENÍ SVĚTA A ŮLOVKA

Převod materiálu

Michal Kitta

Pořadí v lekci

1

Žalm: 90,1-2 — *Panovníku, u tebe jsme měli domov v každém pokolení! Než se hory zrodily, než vznikl svět a země, od věku na věky jsi ty, Bože.*

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

První kapitoly na počátku Bible nechtějí a nemohou být zprávou o vzniku světa a vzniku lidského pokolení ve smyslu historickém nebo přírodovědeckém. Jsou výslovným uznáním Boha jako Stvořitele světa a Pána jeho dějin.

- **na počátku**- nemáme před sebou zápis nějakého pohotového reportéra, který u toho "na počátku" byl, pro nás to zapsal, a my teď máme možnost to říst. Máme před sebou slavnostní vyznání, které psal - nám neznámý - Ůlovk v úžasu nad Boží svrchovaností a slávou a v pokorě "před tváří Boží", naplněn bázní, úctou a radostí, že Bůh přisobí a je to dobré. Toto vyznání (Gn 1) vzniklo v babylónském zajetí. Izrael ztratil pevně orientující body: chrám, zaslíbenou zemi, které představovaly Boží blízkost a vedení, platnost zaslíbení.

- Bůh přemohl **chaos** (nepřehodné podmínky k životu) na počátku a přemáhá jej i nyní v Babylonii. Bůh přisobí i tam, kde se nám vše zhroutilo. To potvrzuje i refrén: "A viděl Bůh, že je to dobré". Nejedná se jen o počátek, ale i o den sedmý, o den odpočívutí, který trvá. Bůh neodešel, neodpočívá, je u díla.

- **stvořil nebe a zemi** - tohoto slovesa užívá hebrejšina jen v souvislosti s Boží tvůrčí činností. Bůh nepotřeboval žádnou předchozí mytologickou bytost nebo pralátku, z níž by svět utvářel.

- **světlo** - podle tehdejších "fyzikálních" představ běžné denní světlo nebylo spojováno se zářením Slunce. Světlo je oblastí, v níž přebývá Bůh. Je to znamení Boží lásky, moci a všeho, co Bůh činí, proto je uváděno na prvním místě.

- Bůh **tvoří** slovem a každé slovo v hebrejském pojetí znamená také čin, proto ani vesmír není nesmyslný ani nepřehledný božstvy či mocnými a tajemnými ufony. Podobně příroda není božstvem ani zásobárnou energie, kterou by Ůlovk měl bezbřehým způsobem využívat nebo ničit. Tvorba slovem je normálním nezvyklým. Bůh však slovem vytváří mezilidské vztahy. Bůh netvoří magickou hůlkou, nekoná kouzla. Slovo jako tvůrčí nástroj naznačuje, že Hospodin vytváří realitu, a skrze slovo k ní bude mít vztah i nadále. Bůh je tvůrce a není součástí stvoření, nesetkáváme se s ním v každém atomu skutečnosti, nerozpustil se jako sůl ve vodě, že bychom se s ním mohli setkat v přírodě, přírodních zákonitostech nebo přírodních jevech. Hospodin tvoří suverénně slovem. Slovo se stává privilegovaným komunikačním prostředkem mezi Bohem a stvořením. Ůlovk setrvává v dialogu prostřednictvím slova. Lidským úkolem je setrvat v tomto nasměrování slovem - má pojmenovat vše kolem sebe. Bible nezná termín příroda, proto stále hovoří o "nebi a zemi". I nebe a země mohou svým způsobem odpovídat. Neodpovídají artikulovanou řečí, ale také nejsou mechanickou nebo atomizovanou hmotou (Ž 19; Ž 98). Rozhodně se však "příroda" nemá uctívat, je to stvoření.

Stvoření slovem ovšem zároveň znamená, že Hospodin na tvoření nevynakládá žádnou námahu (na rozdíl od pohanských mýtů, plných vyprávění o tom, jakou námahu musela božstva k vytvoření Bohokoli vynaložit).

- i řekl Bůh: **Vydej země rozmanité druhy živočichů...** nejedná se o první náznak vývojové teorie. Tímto teoriím byl Izrael velmi vzdálen. Dnešní vývojové teorie mají mnoho mezer, ale měli bychom připustit, že země vydala ze sebe různé živočichy a neměla na to pouhých 24 hodin šestého dne. Biblickému svědectví nejde o vývoj, ale o rozdílnost poslání zvířat a člověka. Proto člověk "nevydává ze sebe země", ale tvoří ho Bůh k obrazu svému. Tak je vyjádřena jinakost člověka. Jediný člověk je schopen bohoslužby - miluje Boha i bližního.

- **slunce, měsíc a hvězdy** jsou jen pouhé **svítílny**, nejsou to božstva, která by se měla uctívat. Bez tohoto střízlivého pohledu na přírodu bychom dodnes uctívali přírodní živly a tělesa jako božstva. Nevznikly by předpoklady pro vznik vědy. Podobně střízlivě bychom se měli dívat na naši Zemi - není to Gaia, jak tvrdí některé ekologové New Age aj.

- **k obrazu Božímu** - spíše než o nějakou podstatu se jedná o darování důstojnosti člověku (Kristus je obrazem této zvláštní důstojnosti - Ko 1,15). Zvířata nejsou charakterizována jako hloupá nebo neinteligentní, ale jen člověku je dána tato uvědomělá důstojnost, která dovoluje milovat Boha i bližního. Proto má člověk nad zvířaty primát.

- **sedmý den** je dnem Božího odpočinku. Není dnem nicnedělání nebo nepřítomnosti Boží. Je dnem intenzivního soustředění na člověka, proto je sedmý den posvácený, oddělený. Ani pro člověka není nicneděláním - soustřeďuje nás na div Kristova vzkříšení - na obnovu porušeného života.

2. úskalí příběhu:

vyznání Gn 1 není zapotřebí dokládat archeologickými a vědeckými důkazy. Není ani nijak vyvráceno kosterními nálezy předchůdců člověka, ani samo svou autoritou nepodkopává poctivou snahu antropologů najít jaké skutečné předchůdce najít. Rozhodující je vlastní zacílení tohoto vyznání - stvoření je dobré, má krásné určení - to je refrén celého slavnostního vyznání Gn 1.

nebojte se dít ukázat rozdílnou polohu biblické výpovědi a vědecké interpretace. Tento rozdíl můžete ilustrovat např. takto: v zeměpise se dít naučí, jaké je hlavní město naší země, nejvyšší hora ap., ale nenaučí se vztahu k vlasti. Tento vztah otevře daleko spíše krásná báseň nebo hymna. I když bychom při detailním rozboru hymny mohli ukázat, v čem její slova nemají "pravdu", přece se jinde nenaučíme rozumět tomu, že tato země je "domov můj".

- zvětst o dobrém světě bychom neměli rychle přebít pádnými argumenty, že svět je zlý. Nezneužívejme zde novozákonní "janovskou" terminologii. Ta neprotivěčí zvětsti Gn 1, nepopisuje totiž svět, ale odpor těch, kteří nepřijímají Krista. Nebouřejte - skoro až fundamentální - věru dít, že ve světě se dá žít.

- neposmívejte se vývojovým teoriím. Některé sekty z kritiky vývojových teorií dělají základní průběžský kámen "věry". Tímto dít se však nepřiblížíme biblickému svědectví, ale zaplétáme se do argumentace vývojových teorií a jedinečnost biblického svědectví nám unikne. Vývojové teorie mohou mít svá slabá místa, ale nemusí zásadně popírat Boží stvořitelské dílo a základní zvětst o "dobrém" Božím stvořením. Podobně ani teorie velkého třesku a jiné astronomické teorie nepopírají Boží záměr s tímto světem.

3. pomůcky:

Mapa světa, glóbus, mapa hvězdné oblohy; kniha o vesmíru, rostlinách, zvířatech...; obrázek známého zvířete; obrázek zpívajících dětí ze zpěvníku Buď Tobě sláva - děti zpívající chvalozpěv; letáček, vybízející k ekologickému chování - například domovního odpadu; kniha o Bibli-SZ, Albatros 1992, s. 120.

osnovy vyprávění pro mladší děti:

- I. Motivace
- II. Pán Bůh rozkázal a vznikla naše Země, hvězdy, Měsíc i Slunce
- III. Pán Bůh rozkázal a vznikly rostliny, ptáci i zvířata a ryby a hmyz
- IV. Pán Bůh stvořil lidi (i černé i žluté barvy pleti), aby v tomto dobrém světě žili

6. motivací uvedení do příběhu:

Měli jste už někdy radost, že se vám něco podařilo dobře udělat? Zkoušeli jste něco vymodelovat z plastelíny, ze sádry? Je možné vytvořit něco slovem, rozkazem?

Vyprávění:

I. Odkud se to vzalo?

Napadlo vás někdy, odkud se vzalo všechno kolem - zvířata, ptáci, tráva, stromy, Slunce, Měsíc, hvězdy a lidé? Už jste slyšeli o Velkém třesku - jak to na začátku ve vesmíru bouchlo a na všechny strany se rozletěly hvězdy, planety a galaxie? Prý to trvalo miliardy let, než se na světě objevil první člověk. Viděli jste v přírodopisném kabinetu zkamenělé otisky pravěkých kapradin, přesliček a trilobitů? Z obrovských starých stromů, které zapadly do bahna, vzniklo uhlí. Jak dlouho to trvá, než se živočišné zbytky v kámen? Ani si to neumíme představit a žádný člověk si to nepamatuje ani u toho nebyl. Ale láká nás alespoň si to představit: jak to vypadalo, když svět byl mladý? Když ještě nebyli lidé a po zemi běhali dinosauři? Kdybychom tak mohli cestovat strojem času nazpátek a podívat se, jak vznikl svět!

Ve škole se učíte, jak to asi bylo: nejdříve atomy, potom meziplanetární mlhovina a z ní se vysráželo Slunce a planety. Ale proč to všechno? Má svět nějaký smysl, účel, je tu svět kvůli něčemu?

II. Nejsme tu náhodou

Jak vznikl život? Mnozí říkají, že to vlastně byla náhoda. Do praoceánu uhořel blesk, došlo k chemické reakci a vznikly první molekuly živé hmoty, která se začala rozmnožovat, byla stále složitější, až se z ní vyvinuly ryby, pak plazi, savci a nakonec člověk. Ovšem nikdo z nás u toho nebyl, tak se to mohlo stát třeba i jinak. Ale začalo to právě náhodou.

Bible není učebnicí přírodopisu ani astronomie ani dějepisu. Ale přesto se tam o počátky světa píše. Že svět nevznikl náhodou, ale stvořil ho Bůh jako místo, kde člověk může velmi dobře žít. Bible nepopisuje, jak to probíhalo. A už vůbec nechce tvrdit, že to bylo úplně jinak, než jak se to učíte ve škole - vždyť přece spousta

špičkových vědců jsou křesťané, kteří věří jako vy. Bible nám sděluje, že hvězdy, Slunce, Měsíc, země, rostliny, ryby, zvířata i člověk mají úlohu v Božím plánu. A že všechno bylo učiněno dobře a správně. Že se prostě svět „povedl“. Jinak by Bůh neřekl každý den, že to, co stvořil, je dobré. Zažili jste někdy podobný pocit? Když jste třeba něco pokročilého vyrobili a pak jste si řekli: „To se mi povedlo!“ Pán Bůh si to řekl pokaždé, když stvořil něco nového.

III. Bůh stvořil svět jako náš domov, nemusíme se bát

Stýskalo se vám někdy po domově? Zkusili jste si zazpívat „Kde domov můj?“, naši hymnu? Ta píseň vás nepřenesla domů, ale potěšila vás, připomněla vám, že někde v dálce je váš bezpečný domov. Přiblíží o stvoření světa je také píseň, děkovná a oslavná píseň o veliké Boží moci. Zpíval si ji Boží lid v Babylóně, v cizím zajetí. Zpíval si ji, aby si připomněl, že Bůh má v rukou celý svět už od začátku. Proto má v moci i náš život teď a nemusíme se bát. Vždyť mu stačilo pouhé slovo, jenom řekl „Stať se!“ a stalo se to.

Bát se ... Byli jste někdy třeba ve stanu nebo v chatě na táboře potmě? Jaká je to úleva, když někdo rozsvítí baterku a vy kolem sebe najednou vidíte. Tak si lidé představovali stvoření. Bůh stvořil nebe a zemi a hned pak i světlo. Tma a stín najednou byly pryč. Proto se ani vy, zajatci v Babylóně nebojte! Pán Bůh už svým prvním stvořitelským říkem zaplašil tmu a strach! Máme dobrého a mocného Boha. Už od začátku.

IV. Země i hvězdy jsou od Boha

Jak se asi tvářeli Babylóňané, když si zajatí Židé zpívali píseň o stvoření světa? Babylóňané slýchávali, že Slunce a hvězdy jsou bohové, a tihle zajatci říkají, že to žádní bohové nejsou a že se jim nemáme klanět, protože je stvořil Bůh, kterému jedinému se máme klanět. Jsou to jenom nebeská světla, která nám mají svítit - Slunce ve dne a Měsíc a hvězdy v noci. Můžeme podle nich nanejvýš měřit čas, ale klanět se jim? To určitě ne! Že se už nikdo Slunci a hvězdám neklaní? Dnes přibývá lidí, kteří si také jako Babylóňané myslí, že hvězdy a planety mají moc měnit lidský život - požívají horoskopy a řídí se podle nich. Všem takovým bychom mohli říct: „Nebuďte pošetilí, hvězdy přece stvořil Pán Bůh - raději poslouchejte jeho!“

V. I rostliny a zvířata stvořil Bůh

Dávní lidé se však klaněli nejenom Slunci a Měsíci, ale i stromům a zvířatům. Měli v chrámech posvátné kočky a krokodýly, před stromy dávali bočníky chleba. Židé by jim řekli: „Ale kdepak! I všechno živé stvořil Bůh. Jenom dal rozkaz: ‘Zazelenej se, země! Vody, hemžete se rybami a ve vzduchu a létají ptáci! Ať i po zemi běhají, chodí a plazí se zvířata, hadi a všelijací živočichové.’ Stačilo jen stvořitelské Boží slovo!“ Každé zvíře i rostlina mají také nějaký úkol. Kdo se zahledí do přírody, musí obdivovat krásu a důmyslnost Božího stvoření. Jak je dokonalé každé stéblo trávy, každý motýl, jak je překrásný jaguár ve skoku nebo vlaštovka v letu! Když to všechno stvořil Bůh a o všem řekl, že je to dobré, neměli bychom si i my stvoření vážít a zacházet s ním moudře? Asi není něco v pořádku, když každý den člověk vyhubí padesát druhů živočichů či rostlin. Nemáme právo zbytečně ničit to, o čem Bůh řekl, že je to dobré, co jsme sami neudělali.

VI. Stvoření člověka

Nakonec Bůh stvořil člověka. O něm řekl, že chce, aby byl jeho obrazem. Co to znamená? Že člověk je Pánu Bohu v něčem podobný, i když zdaleka není jako on. Člověk není Bůh, není tak dokonalý, nemá takovou moc, ale přesto má větší moc než zvířata a rostliny, může je ovládat, dává jim jména, pečuje o ně. Člověk

jediný m?že být Božím p?ítelem. Nebo také nep?ítelem. Co to znamená být Božím obrazem, to nám nejlépe ukázal Ježíš, jemu bychom se m?li podobat. Mít stejn? rádi Boha i bližní.

Podobáme se Bohu ještě v jedné v?ci, kterou zví?ata ani rostliny nemají. Ve slovu. B?h stvo?il slovem sv?t z ni?eho. M?žeme i my ud?lat n?co pouhým slovem? Tak jako Pán B?h jist? ne. Ale i naše lidské slovo má p?ece moc. T?eba když dá velitel vojákovi rozkaz – on poslechne a ud?lá n?jakou práci, t?eba postaví most p?es ?eku. Nebo když n?koho slovem pot?šíte. Byl tu smutek, plá? a najednou je tu radost. Z ni?eho, jen slovem. Slovo má velkou moc.

VII. Boží odpo?inek

Sedmého dne p?estal B?h tvo?it. Všechno, co ud?lal, bylo velmi dobré. V Bibli se píše, že tento den ur?il jako den odpo?inku i pro lidi. Musí Pán B?h odpo?ívat? Jist?že se neunaví jako my. Ten p?íb?h má p?ínést ponau?ení nám: Je to p?íklad pro ?lov?ka, aby se po práci rozhlédl, p?ipomn?l si Boží dílo, pod?koval za všechno a na?erpal novou sílu. Odpo?íváme, abychom se obnovili k Božímu obrazu.

Modlitba:

Pane Bože, d?kujeme ti za sv?t, který jsi stvo?il. D?kujeme, že se povedl, že jsi jej stvo?il dobře. D?kujeme, že ten sv?t smíme poznávat, objevovat jeho nádheru a jak v n?m všechno podivuhodn? funguje. Díky, že je to dobrý domov pro ?lov?ka. D?kujeme i za p?íklad, který jsi nám dal, abychom um?li odpo?ívat. Amen

Podn?ty pro rozhovor:

- Ví n?kdo naprosto jist?, jak vznikl sv?t? Odkud to ví?
- K ?emu byste p?iřovnali biblickou zprávu o stvo?ení - k u?ebnici zeměpisu a d?jepisu, nebo spíše k hymn? nebo krásné básni?
- Víte, že mnozí p?írodov?dci a astrofyzikové jsou v??ící lidé?
- Má pravdu úsloví: "po?átek dobrý, všechno dobré"?
- Není začátek Bible p?íliš optimistický? Je to z neznalosti, protože tehdy ještě lidi netrápily ekologické katastrofy?
- Zdá se vám, že se odehraje denn? víc dobrých, nebo zlých událostí?
- Víte, že denn? vymírá díky lidské ?innosti padesát druh? živo?ich?? Má ?lov?k právo takto zasahovat do Božího stvo?itelského díla?
- Starov?ký ?lov?k byl v podru?í p?írodních božstev (Slunce, M?síc, hv?zdy). Jsou dnes lidé v podru?í n?jakých tajemných, p?írodních sil a nevysv?tlitelných záhad, které je ?iní pov?r?ivými a

nesvobodnými?

- Jak mohu já pečovat o Boží stvoření?

Odkaz na pracovní list

[01 Stvoření světa a člověka](#)

[01 Stvoření světa a člověka - st](#)

[Stvoření světa pracovní list](#)

[DESKOVÁ HRA STVOŘENÍ SVĚTA](#)

[HLEDAČKA STVOŘENÍ SVĚTA - hra do přírody](#)

Odkaz na píseň

[Krásná je modrá obloha, je zázrak pod ní žít](#)

[Pane Bože náš](#)

[Proč svítí sluníčko \(BTS12\)](#)

[Vše dobré, co máme \(BTS19\)](#)

[Zpěv o slunci \(SV209\)](#)

[Vše má, Bože, chválit tebe, ty jsi stvořil zem](#)

[Pane, slyš náš hlas, chceme tě chválit zas](#)

[Za to, že v stromech pěstuješ život](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 1](#)

Biblický odkaz (kat)

[Genesis 1,1–2,3](#)